

İZMİR'İN İŞGALİ OLAYININ TRAKYA'DAKİ TEPKİLERİ

Yrd. Doç. Dr. ZEKÂÎ GÜNER

Milli Mücadelemizin başlaması ve teşkilatlanmasında İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali olayının son derece önemli bir yeri vardır. Bu makalemizde, İzmir işgalinin nasıl hazırlandığını kısaca anlattıktan sonra, işgal olayının Trakya'da ve Trakya'nın tek savunucusu konumunda bulunan Trakya-Paşaeli Müdâfa-i Cemiyet-i Osmaniyesi'nin işgal karşısında gösterdiği tepkiler üzerinde durmaya çalışacağız.

Bilindiği gibi İtilâf devletleri, Paris Barış Konferansı'nda bu konferansın 7. maddesine dayanarak, Batı Anadolu'nun düşman tarafından istilâsını kararlaştırmış, galip devletlerin savaş gemileri himayesinde taşınan Yunan askerleri, 15 Mayıs 1919 sabahı saat 7.30'da karaya çıkmıştı ¹.

Paris Konferansı'nda alınan bu kararın uygulanması, yönetimi ve İtilâf Devletlerinin donanmalarının İzmir'de buldukları sırada yapılan işgal olayıyla ilgili bütün belgeler Başbakanlık Arşiv Genel Müdürlüğü'nde bulunmaktadır ².

Gerçekten 14 Mayıs sabahı kararlaştırıldığı anlaşılan plana göre, öğleden sonra deniz piyadeleri karaya çıkarak şehrin direniş noktalarını işgal ettiler. Bunlardan İngiliz birlikleri Karaburun ve Uzunada'yı, Fransız birlikleri Urla ve Foça'yı, hesapta olmadığı sanılan Yunan birlikleri de Yenikale'yi kontrolleri altına aldılar. İşgalin bu kadarla kalacağı ve istihkâmlar dışına taşmayacağı sanılıyordu. Fakat Amiral Calthorpe gece geç vakit verdiği ikinci bir nota ile; ertesi sabah, 15 Mayıs 1919 günü İzmir şehrinin de işgal edileceğini ve bu harekâtın İtilaf Devletleri adına Yu-

1 Zeki Arıkan, Mütakere ve İşgal Dönemi İzmir Basını, s. 71.

2 Belgeler için bkz: Hamdi Atamer, "İzmir'in İşgali", Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Sayı: 7, (Nisan 1968) s. 3-11.

nan birlikleri tarafından yerine getirileceğini bildirdi ³. Böylece 15 Mayıs 1919 sabahı Yunan kıtaları İzmir rıhtımına çıkmaya başladılar. Bütün davranışlardan, işgalin geçici bir süre için değil, daimi olduğu, ilhâk niteliği taşıdığı anlaşılıyordu.

Bu suretle başlayan İzmir'in işgali başından sonuna kadar, tüyler ürpertici facia sahneleri ile doludur. Bu durum karşısında İzmir Valisi İzzet Bey olayları sadrazama bildirmiş, talimat beklemekten başka hiçbir şey yapamıyordu ⁴.

Teslim alınan bütün subay, er ve sivil memurlar toparlanarak, ağıza alınmayacak derecede ağır küfür ve hakaretlerle, dipçik ve süngülerle itile kakıla, etraftan sivil Rum halkı tarafından yağdırılan mermi, taş, sopa yağmuru altında sürüklenerek, hayvan pisliği içindeki bir Yunan askeri taşıt gemisinin ambarına tıkmışlardır.

Türklük ve Müslümanlık belirtisi sayılan ne varsa ayaklar altına alınmış, resmi daireler yağmalanmış, yerli Rumların da yardımıyla vahşice ırz ve namuslar çiğnenmiş geniş ölçüde bir katliam hareketine girişilmiştir. İşgal gününün bilançosu, beşbini aşkın ölü ve yaralıdır ⁵.

Yunanlıların bu işgal hareketi bütün yurttaki büyük bir tepki ile karşılanmış, mitingler yapılmış, protesto telgrafları çekilmiş ve her vesileyle Yunanlı tel'in edilmiştir. Bu cümleden olarak İzmir'in işgaline Trakya'da büyük bir tepki oluşmuş olup yine Anadolu örneğinde olduğu gibi burada da Yunanlılar çeşitli vesilelerle şiddetli bir şekilde protesto edilmiştir.

Şimdi bu tepkinin ne şekilde cereyan ettiğini izaha geçebiliriz.

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edilmesi, Anadolu'da olduğu kadar Trakya'da da tepki ile karşılanmıştır. İşgal haberinin duyulmasıyla birlikte Trakya-Paşaeli Müdâfaa-i Heyet-i Osmaniyesi, işgali tel'in etmek üzere resmi makamlara protesto telgrafları çekmek, mitingler düzenlemek

3 Bekir Sıtkı Baykal, "İzmir'in Yunanlılar Tarafından İşgali ve Bu Olayın Doğu Anadolu'daki Tepkileri" Belleten, c. 33, sayı: 132 (Ekim 1969), s. 522.

4 Harp Tarihi Vesikaları Dergisi, Sayı: 37, Ves. Nr. 894; Yeni Gazete, 18 Mayıs 1919, Nr. 167-1731 (İzmir Hadisesi), 21 Haziran 1919, Nr. 201-1715 (İzmir'de Neler Oluyor-İzmir Haberleri); Vakit, 16 Mayıs 1919, Nr. 557, Tasvir-i Efkâr, 16-18 Mayıs 1919, Nr. 2727-2728 (İzmir haberleri ve İstatistikleri).

5 Selahattin Tansel, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı, 1919-1922, Ankara 1965, s. 12-16.

gibi faaliyetlerle kamuoyunu uyandırmaya ve harekete geçirmeye çalışmıştır.

Bu cemiyetin yayın organı olan Trakya-Paşaeli Gazetesinde "İzmir" başlıklı Mehmed Şeref Bey'in baş makalesinde işgale şöyle cevap veriliyordu:

"Türk Milleti mücrim değildir. Varlığına hücum eden ve istiklâlini mahvetmek isteyen kim olursa olsun ona karşı dişiyle turnağıyla hak ve hayatını müdafaa etmek bir cürm ise dünyada şu harbe iştirak etmiş olan bütün milletlerin de mücrim olması gerekir. Yirminci asırda kendisini imha etmek isteyenlere karşı da tabii, silâhıyla nefsinin vikâyeye çalışacaktır; emin olunuz. İngiliz gibi, Fransız gibi kadîm bir devlete karşı ne mağlûbiyetimizden, ne de silâhı terketmemizden, nefsimizde bir küçüklük duyamayız. Balkan Harbinde insan kasaplığı ile ünlenmiş Yunan Hükümeti esâreti altında Türklerin yaşayacağına inanılıyor mu? Tarihi, tarih-i alemle başlamış bu milletin dün hür, müstakil ve mes'ûd iken bugün Yunanlıların keyif ve hevesine kurban olacağına inanıyor musunuz? Yeryüzünde kadın, erkek bir Türk turnağı ve dişi buldukça bu millet bu esârette girmeyecektir. Milyonlarca Türk'ün enkazı üzerine bir Yunan hükümeti kurabilir misiniz, Fakat şanlı başlayan bir tarih şanlı kapar. Ve işte o zaman İzmir gibi bütün Türk memleketlerinin tarih-i adâlet namına hareket eden milletlerin kan ve irin ile yazdıkları görünür. İzmir Türk'tür orada Yunan yaşamak için İzmir'deki bir buçuk milyon Türk'ü mezara soktuktan ve yeryüzünde bir tek Türk kaldıktan sonra adâletli Avrupalılar ne ister ise yaparlar." ⁶

İzmir'in işgali olayı duyulur duyulmaz Trakya-Paşaeli Müdâfaa-i Heyet-i Osmaniyesi'nin mümessilliklerinden işgalin haksız bir davranış olduğunu, İzmir'in çok önemli bir limanımız olduğunu, İzmir'in işgalinin kabul edilemeyeceğini vurgulayan telgraflar çekilmiştir. Bu telgraflardan birkaç örnek verebiliriz.

a) Telgraflar

"Saray Mümessilinden:

6 Mehmed Şeref, "İzmir", Trakya-Paşaeli, 30 Mayıs 1919, Nr. 26.

*Altı aşırından beri Türk olarak yaşayan İzmir Vilayetinin %80'i Türk unsurunu hâvî olmasına rağmen Yunan işgaline terki hususunda Düvel-i İtilâfiye'nin karar-ı âhîrine muttallı olan kazanın halkının akd' ettiği umumi bir ictimâ neticesinde milliyet esasının temîn-i mahfûziyeti hakkındaki mevâdd ve mukarrerâtla kabîl-i telif olmayan işgal vak'ası protesto edilerek sulh u cihamı temine sâi umumi konferanstan âdilâne davranmasını dileriz."*⁷

"Pınarhisar Mümessilinden:

*Nasibe-i medeniyetten hissedâr olmayan Hükümet-i Yunanîye, ser-tacımız olan İzmir istihkâmâtı ve şehrin işgali hakkında düvel-i mu-telefece verilen karar bura ahâlî-i İslâmîyesini son derece dilgîr et-mekte ve bütûn mevcudiyetiyle şu hali protesto eylemektedirler. Bu bâbda makam aidine de protesto telgrafları çekilmiş olduğundan bu bâbda başkaca yapılacak her müdâfaaya hazır olduğumuzu arz ederiz ve neticeden malûmat îtâsını rica eyleriz."*⁸

"Keşan Mümessilinden:

*İzmir'in hakimiyet-i Osmaniyede kalması hakkında makamâta mü-racaat olunduğu bâdema elden gelen mesaiden geri durulmaya-caktır."*⁹

"Tekfurdağı mümessilinden:

*Umûmun iştirakıyla dün sadaret-i üzemâya ve mümessillere protes-to telgrafları çekildiği gibi İzmir'e de Millet'in müzaheretini bildirildi. Aldanmayalım !... Trakyamızın da âkibeti nazar-ı dikkate şayan-dır."*¹⁰

"Babaeski Mümessili ve Belediye Başkanlığından:

Ezelden beri Türk ve Müslüman kanıyla yoğurulan bedbâht İzmiri-mizin hak ve adâlete ve Wilson Prensiplerine muhalif olarak işgali-ni bütûn mevcudiyetimizle protesto ederiz. Bizden İzmir'i almaktan

7 Trakya-Paşaeli, 21 Mayıs 1919, Nr. 25.

8 Trakya-Paşaeli, 21 Mayıs 1919, Nr. 25.

9 Aynı Gazete, aynı sayı.

10 Aynı Gazete, aynı sayı.

*ise bizi esir ve bütün Türk ve Müslümanlarımı denize gark ediniz. İzmir ilhâkının reddi için her fedakârlığa hazırız. İhtiyar ve çocuklarımızdan gayri bütün kazalarımız ayak üzerindedir. Bizi İzmir'e götürünüz. Vatan uğrunda, biz öleceğiz."*¹¹

b) Protestolar

İzmir'in işgali üzerine İstanbul'da bulunan İtilâf Devletleri mümessillerine ve askeri komiserliklere aşağıda örneklerini verdiğimiz protesto metinleri gönderilmiştir.

"Lalapaşa'dan:

Sevgili vatanımızın en hassas ve kıymetli bir noktası bulunan İzmirimizin Yunan tarafından işgalinden pek ziyade duçar-ı heyecan olan ve onsekizbin yediyüz nüfus muhtevi bulunan kazamız ahâlîsi bugün akd' ettikleri bir mitingde bu harîs devletin işgal vak'asını şiddetle red ve lâzım gelen mahâllere protestonameler çektiği ma'rûzdur."

Edirne Lalapaşa Kazası Tatarlar Nahiyesi İlhakı Red Heyet-i Milliyesi tarafından İstanbul'da Amerika, İngiltere, Fransa ve İtalya askerî mümessillerine İzmir'in işgali üzerine şu protesto telgrafi gönderilmiştir:¹²

Ecza-yı Memâlik-i Osmaniye'den olup ekseriyeti Türk ve İslâm olan ve bâhusus iktisat nokta-i nazarından hayat damarlarımızdan mâdûd bulunan sevgili İzmir ve havalisinin Yunanistan tarafından ilhâk ve işgalini bütün mevcudiyetimizle protesto ediyor ve bu hususta devlet-i fehîmelerimizin hak ve adalet ve insâniyeti muhafaza ile bu memleketimizin sahib-i aslîsi olan hakimiyet-i Osmaniye'de ibkâ'sını çoluk ve çocuğumuza varuncaya kadar galibâne gelerek ayak ve heyecanda bulunan nahiyemiz ahâlîsi namına arz ve istirham eyleriz efendim."

Lalapaşa Tatarlar Nahiyesi
İlhakı Red Heyet-i Milliyesi

¹¹ Aynı Gazete, aynı sayı.

¹² Trakya-Paşaeli, 17 Haziran 1919, Nr. 29. (Tatarlar nahiyesince İstanbul'a Sadarete de bir telgraf gönderilerek çoluk çocuk mücadeleye hazır olduğu bildirilmiştir.).

Türk gençliği namına Edirne Darülmuaallimin ve sultanî'ce Mr. Samson'a gönderilen protesto metni şöyledir:

"Adâlet mefkûresiyle toplandığına emin bulunduğu Sulh Kongresi-nin hakkında ittihaz edeceği kararla büyük ve asîl bir millete yakışan vakar ile bekleyen Türk Milleti, Yunanlılıkla hiç bir alâkası olmayan İzmir'in, bu güzel Türk şehrinin Yunanlılar tarafından işgaline müsaade edildiğini öğrenmekle müteallim bulunuyor. Türkiye üzerinde beslediği muhterisâne emelleri, Sulh Konferansında açıktan açığa izhâr eden, Türk'ün hayatına kasdetmek, tarihini kapatmak isteyen bir hükümetin İzmir'i işgali, muvakkat da olsa, vatanlarına karşı sevgilerini harp meydanlarında gösterdikleri efsanevi kahramanlıklarla ispat eden, ölümü namus ve şereften, fedakârlığa daima tercih eden Türkler için nâkabil-i tahmîldir. Bu yeni ve milli ilmi en kuvvetli suretle hissedenden Teselya, Girit, Makedonya ve Epir fâcialarını derin bir tesirle hatırlayan Edirne Türk gençliği, Edirne ahâlîsinin ihtisâsâtına tercüman olarak zat-ı asîlânelerine arz ediyor ki, İzmir Türklerinin onlara nazaran 1/7 derecesinde kalan bir ekâlliyetin memnun olması için hakka ve sa'y itibarıyla Türklerden yüksek olmayan bir hükümetin hakimiyeti altına girmesine karşı hiçbir zaman lâkayt kalamayacaktır.

Esirlere Hürriyet, mazlumlara adâlet va'deden korkunç bir kabustan kurtulan insanlık için beyaz ve ışıklı bir saadet fecri açmaya çalışan, tarihin kin fısıldayan sesini susturarak milletleri birbirine yaklaştırmak, intikam duygularıyla çarpan kalplere insanlık sevgisini hakim kılmak, yüksek ve mukaddes uhûvvet-i beşeriye mefkûresini tahakkuk ettirmek isteyen necîb ve büyük milletlerin, şerefli bir maziye sahip olan kahraman bir milletin bugün yüksek ve ilahî bir heyecan içinde adâlet isteyen, hakka riayet isteyen sesini dinleyeceklerini, ona karşı yapılan bu haksızlığı, milli izzet-i nefsimizi rencide eden Yunan işgalini devam ettirmemekle tamir edeceklerini ümid eder ve Edirne Türk Gençliği'nin derin hürmetlerini takdim ile kesbi şeref eyleriz." ¹³

Sultanî ve Darülmuaallimin
Heyet-i Talimiyesinden

13 Trakya-Paşaeli, 17 Haziran 1919, Nr. 29.

Trakya-Paşaeli Müdâfaa Heyet-i Osmaniye'si Riyâseti tarafından, sadaret makamına çekilen İzmir'in işgalini protesto eden telgraf suretidir:

"Bâr-gâh-ı Saltanat-ı Seniyye'nin bir i'mâd-ı metini olan İzmir gibi şehriyâr-ı bilâd Osmanlı memleketi hakkında vukûbulan taleb gayr-ı muhakkık mihrab-ı muâllâyı hilâfetin etrafında müctemî tebaa-ı şahaneyi dûcâr-ı havf-ı endişe eyledi. İzmir Hukuk-ı şahânenin Âl-i Osman yurdunda yed-i emîni ve Trakya yed-i yesârı olduğundan o şu behâdete karşı dem hillele güzel Trakya'nın da tutulması ihtimali kalblerimizi titretiyor.

Beyanat, sabıka-i sadaretpenâhîlerinden istintâc edilen Ümîd-i halâsın bizlere daha doğru ve doğrudan Trakya hakkında tekrar edilerek az râdde-i dai heyecan olan yüreklerimize âb-ı teslîd bahşedilmesini umûm Trakya halkı namuna zat-ı samîlerinden istirham eyleriz." ¹⁴

Ayrıca Edirne'de bulunan diğer cemiyetler ve eşraftan, öğretmenlerden oluşan bir heyetle Trakya-Paşaeli Cemiyeti müştereken sadarete protesto telgrafı göndermiştir ¹⁵.

"Yüksek Sadaret Makamına

Edirne Nr. 10294 19 Mayıs 1919 - 1 Haziran 1919

İzmir'in işgali haberi şehrimizde duyulduğu dakikada bütün memleket gece ve gündüz yaşlı bir ruh haleti içinde baştan başa titredi. İzmir Osmanlı anıtlar silsilesinin övünülecek bir tâcı olduğu cihetle, galiplerin zafer kazanan silâhlarından çok hak ve adâlete uyularak milletlerin uyusmazlıklarının çözümleneceği ve yorgun insanlığa sükân ve güvenlik ettireceklerini va'deylemiş iken her hakkını her adâletin, her doğruluğun karşısında İzmir'in hiç bir ilişkisi olmayan Yunan hükûmetine terk ve tevdi edilmesi şu insanlık va'dleri ile telif-i kabil olmayan haksız bir muameledir.

Bu şün adâlet bekleyen büyük bir ahâli kitlesi yaptığı toplantıda bu açık haksızlığın, büyük devletlerin kendi koydukları formüller içinde düzeltilerek Osmanlı haklarına uyulması ve bin tantanalar ile ilân edilen prensiplerine dayanarak istirham ederiz."

14 Trakya-Paşaeli, 21 Mayıs 1919, Nr. 25.

15 Hamdi Atamer, "Milli Direnme", Belgelerle Türk Tarihi Dergisi Sayı: 7, Nisan- 1968, s. 23.

Belediye Reisi <i>Şevket</i>	Müftü <i>Şaban</i>	Trakya Müdafaa-i Hukuk Heyeti <i>Reisi Mestan</i>
Hürriyet ve İtilâf Şubesi <i>Reisi İbrahim</i>		Edirne İli Okulları Öğrenci ve Öğretmenleri adına <i>Mehmet Edip</i>
Yedeksubaylar Cemiyeti <i>Reisi V. Seyfettin</i>		Ticaret Odası Reisi <i>Ahmet</i>
Esnafıtan <i>Mustafa Lütfi</i>	Esnafıtan <i>Rıdvan Nafiz</i>	Esnafıtan <i>Ahmet</i>
Ulemâdan <i>Osmân</i>	Ulemâ ve Şeyhler adına <i>Selâhattin</i>	

Yunanlıların İzmir işgali olayını "Trakya bize verilirse İzmir'den vazgeçeriz" şeklinde haberler yaymaları üzerine Trakya-Paşaeli Müdâfaa-i Heyet-i Merkeziyesi tarafından aşağıdaki açıklama yapılmıştır:

"Eğer Trakya taviz olarak Yunanistan'a terk ediliyorsa İzmir üzerindeki taleplerinden vazgeçeceğine dair geçen günkü gazetelerde *Journal Doryan*'dan naklen münteşir haberi büyük bir hayretle okuduk. Yirminci asırda, birinci asır zihniyeti ile düşünmek zihniyeti olsaydı, bu taviz ile o kadar garabetle karşılanmazdı. Fakat yirminci asırda kurûn-ı vustâ zihniyetinin Yunanistanca şayân-ı tervîc olduğuna delâlet eden bu haberi biz kemâl-i nefretle protesto ederiz. Kendilerini Avrupalılara medenî diye satmak isteyen Yunanlıların ihtiraslarını tatmin için bir vilâyet halkını diğeri ile mübâdele etmek ve bu halkı esir ticareti yapar gibi eli altında tutmaya çalışmak yolundaki teşebbüsleri, bilemeyiz, Avrupaca nasıl bir telâkiye mazhar olacaktır.

Bize gelince düstûrumuz "Trakya Trakyalıdır" cümlesinden ibarettir.

Yunanlıların bu garip mütalâalarını tamamen bîganeyiz. Bu mecnûnâne emellerini ise Kemâl-i şiddetle reddederiz."¹⁶

16 Günü Gününe İstiklâl Harbi Gazetesi, 21 Haziran 1919, Nr. 34.

Trakya-Paşaeli Müdâfaa-i Heyet-i Merkeziyesi'nin açıklaması "Türk halkının esir pazarında zenci satar gibi bir muameleye" tabi tutulmak istenmesini de şiddetle protesto etmektedir.

Bu protesto telgraflarından ayrı olarak Edirne'de Sultan Selim camii avlusunda büyük bir miting de düzenlenmiştir.

c) Sultan Selim Mitingi:

İzmir'in işgali olayını protesto etmek için Trakya'nın birçok kasaba ve köylerinde mitingler düzenlenmiştir. Bu mitinglerin en önemlisi ve en büyüğü Edirne'de Sultan Selim Mitingi olarak bilinen mitingdir¹⁷. Trakya-Paşaeli Müdâfaa-i Heyet-i Osmaniyesi tarafından tertip edilen bu mitinge onbinlerce halk ve binlerce kadın toplandı. Sabah saat 9.00'da halk Sultan Selim Camiine akın akın gelmeye başlamıştı. Kürsü siyah bezle kaplanmıştı. Kürsünün her iki yanına iki şanlı sancağımız konmuştu. Kürsünün önünde miting tertip eden Trakya-Paşaeli Cemiyeti ve tertip heyeti bulunmaktaydı. Miting saat 10.00'da başladı.

Önce Trakya-Paşaeli Cemiyeti Reisi Mestan Efendi kürsüye gelerek hatipleri birer birer halka tanıtarak kısa ve öz bir konuşma yaptı. Daha sonra kürsüye Sultanî Tarih Öğretmeni Hüseyin Bey geldiler. Halka İzmir'in tarihini ve tarih varlığımızı izah etti. Herkes pürdikkat dinliyor ve derin derin ağlıyordu. Konuşmacı ilmî ve hissi bir hitapta bulunuyordu. Konuşmanın bitiminden sonra tekbirler söylendi.

Kürsüye sırasıyla Avni Bey, Merkez Numune reşîdesi Müdürü Hamdi Bey gelerek "... *Batırmak istiyorlar Türkün ebedi bir varlığı mevcuttur. Şuhedamızın ruhları ölmedi imânın, yaşamak isteyen bir kuvvetin karşısında beşeriyet serfûr etmek mecburiyetinde kalacaktır.*" dedi. Sonra kürsüye Sultani Matematik Öğretmeni Ömer Natfî Bey gelerek, "... *Gördünüz kardeşlerim!...Hakimiyet ile o zaman maruz kaldığımız felâketi pek yakından tanıdınız*" şeklinde sözlerle konuşmasını tamamladı. Tekbirler getirildi.

Sonra kürsüyü Darümuallimin Müdürü Rıdvan Bey devraldı. Bir şairi hatırlatan güzel ifade ile konuşmasını yaptı. Bu konuşmada dikkati çe-

17 Trakya-Paşaeli, 30 Mayıs 1919, Nr. 26.

ken önemli olay, halk yek vücût olmuş konuşmacıyı son derece dikkatle izliyordu. Konuşmanın tamamlanmasıyla kürsüye Şeref Bey geldi. Konuşmasına *"Kardeşlerim !...Ey katibe-i şahamet !...Ey Türk yavruları !...Ey analar !..."* diyerek başladı. *"Dünyada bir Türk yoktur ki daha dün kendisinden kopan bir şerzeme-i bâgiyenin mâhkûmu olmayı kabul etsin; Bir Türk bilmiyorum ki al sancağına mukabil kartal kanatları temaşâsına tahammül eylesin?.. Tarihi hayâl olmuş bir milletin idaresi altında nefes alacak bir Türk tasavvur edilemez. Türk daha sözünü söylemedi, henüz intizârdadır, Ey Türk !... Yurtlarımızda tesfs-i beyanât edecek kuvvetler ancak mezarlarımız üzerinde kâşâne-i mezâlimini kurabilecekler."* şeklindeki duygulu bir konuşma yaptı. Son olarak İsmail Hakkı Bey gelerek vezir bir konuşma ile Allahtan başarılar diledi.

Hatiplerin konuşmalarını bitirmeleri üzerine kürsüye tekrar Şeref Bey gelerek miting bildirisini okudu. Halk bu metnin okunmasından sonra, tertip heyetine desteğini büyük coşkusıyla göstermişti. Miting heyeti ve halk Edirne Valisini ziyaret etti. Müftü Hilmi Efendi tarafından dua okunduktan sonra sükûnetle merasime son verildi.

Ayrıca İzmir'in işgalini takibeden ilk cuma günü, Sultan Selim Camii'nde büyük kalabalık toplanmış, namazdan sonra Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Heyet-i Osmaniyesi Reisi ve eski müftüsü Mestan Efendi ve Avukat Şeref Bey tarafından çok önemli bir va'z verilmiş, İzmir'in işgali olayı protesto edilmiştir¹⁸.

18 Trakya-Paşaeli, 30 Mayıs 1919, Nr. 26.